

ਕੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ ?

ਕਿਸੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਹਦੀ ਨੀਂਹ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਕਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਨੀਂਹ ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਟਿਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਮਕਾਨ ਲਈ ਨੀਂਹ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਕੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ?’’ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਕੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ?’’ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਐਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ।

ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ‘‘ਨਹੀਂ, ਰੱਬ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।’’ ਫਿਰ, ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ‘‘ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਾਂਗਾ?’’ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ‘‘ਮੈਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜੀਵਾਂਗਾ। ਆਖਰ, ਮੈਨੂੰ ਰਚਿਆ ਥੋੜ੍ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਮੌਜ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।’’

ਆਓ, ਹੁਣ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦਾ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ‘‘ਕੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ,’’ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਹਾਂ, ਉਹ ਹੈ।’’ ਉਹਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ‘‘ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਾਂਗਾ?’’ ਜਵਾਬ ਬਿਲਕੁਲ ਫ਼ਰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘‘ਮੈਨੂੰ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਹਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਾਂ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਸਭ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਬਿਤਾਈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇਗਾ।’’

ਆਓ ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੇ ਕਿ 'ਕੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ?' ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਬਹਿਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ 'ਚ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਇਕ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: 'ਆਦਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਉਤਪਨ ਕੀਤਾ' (ਉਤਪਤ 1:1)। ਪਰ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੂਤ ਪੂਰੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਹਨ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਾਨੀ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਓ ਸਭ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕਾਰਣਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕਾਰਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ 'ਸੱਚਮੁੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ।'

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਪਹਿਲਾ ਸਬੂਤ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬੜੇ ਭਾਵਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਸੌਰ-ਮੰਡਲ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਤਰਤੀਬ ਅਤੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਗ੍ਰਹਿ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਿੜਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਤੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੂਰੀ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਿਨ, ਰਾਤ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਦੂਰੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੂਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਰਫ਼ ਵਾਂਗ ਜੰਮ ਜਾਵਾਂਗੇ; ਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਝੁਲਸ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸੌਰ-ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸੌਰ-ਮੰਡਲ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਦੂਰਬੀਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹਦੇ ਕੰਢੇ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀਆਂ; ਸਾਡੇ ਮਨ ਇਹਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਬੇਸ਼ਕ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਜਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸੰਯੋਗ ਜਾਂ ਵਿਗੜੀ-ਤਿਗੜੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕਰੂਪ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ-ਬੱਧ ਹੈ।

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢੀਏ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਣ ਬਣੀ। ਦੋ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਿੱਟਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦੇ

ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ? ਤਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਕਿਸੇ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਣ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਦਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪਦਾਰਥ ਹੀ ਹੈ?

ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵੇਖਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਛਾਪਕ ਦਾ ਨਾਮ 'ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ' ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ਪਲਟਦਿਆਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿੰਗ ਜੇਮਸ ਅਨੁਵਾਦ ਵਾਲੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਵਾਕ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦੋ ਲੱਖ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਸਕਦਾ ਸਾਂ, ਕਿ 'ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।'

ਫਿਰ ਉਹ ਆਦਮੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ੋਂਡਰਵਨ ਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਛਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਲਗਜ਼ੈਂਡਰ ਕਰੁਡਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਬਣਾਈ ਮਿਲੀ ਸੀ।' ਮੈਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ, 'ਭਲਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾਲੇ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣ ਗਏ? ਤੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਟਾਈਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਇਸ ਦੀ ਛਪਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਲਦ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਗਈ?'

ਜੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇ 'ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਹੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ' ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਬਣਨ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਨਿਚੋੜ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗ਼ਲਤ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮੈਂ ਇਹ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬਣੀ।' ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਰੰਭ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਨੂੰ ਵੇਖੋ। ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਚਲਾ ਕੇ ਇਹਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਰੇਡੀਓ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਟਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਜਦ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਤਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਲੱਗ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਬੈਟਰੀ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਣ ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਵੀ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਲੱਗ ਵਿਚ ਲਾਏ ਤੁਸੀਂ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ

ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ।' ਮੈਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, 'ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੜਾ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੇਡੀਓ ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਖ਼ਰੀਦ ਲਵਾਂ।'

ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਨਹੀਂ ਜੀ। ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਤੁਸੀਂ ਖ਼ਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਇਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ, ਧਾਤ, ਅਤੇ ਲੱਕੜੀ ਆਦਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸੀ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡ ਗਈਆਂ। ਹਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੇਡੀਓ ਬਣ ਗਿਆ।' ਢਹਿ ਚੁੱਕੀ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਚਰੇ ਅਤੇ ਮਲਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਖਾਂਗਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਵਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਬਣਨਾ ਸੰਯੋਗ ਹੀ ਸੀ, ਸਮਝ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ?' ਜੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਇਕ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ, 'ਰੇਡੀਓ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵੇਕੀ ਬੰਦਾ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰੇਡੀਓ ਇੰਜ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।' ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਤਰਕ ਰਾਹੀਂ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਯੋਗਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਨਿਚੋੜ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ, ਉਹੀ ਨਿਚੋੜ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਭਰਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿਫ਼ਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਆਪੇ ਬਣ ਗਈ ਜਾਂ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਕਿਸੇ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਿਫ਼ਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜਾਂ ਬੇਜਾਨ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝ ਨਾਲ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤਾਂ ਇਕ ਜਟਿਲ ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਅਚਰਜ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਤਰਕ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਬਾਈਬਲ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਬੂਰ 19: 1 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਅਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਬਰ ਉਸ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਖਾਲਦਾ ਹੈ।' ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦ ਅਸਮਾਨ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਤੱਕਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਅਣਗਿਣਤ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨੇਰਾ ਅਸਮਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਘਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਖਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਰ ਬੜੇ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤਾਰੇ ਅਚਾਨਕ ਆਪੇ ਹੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਸਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਖਾਂਗੇ, ‘‘ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਸੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।’’

ਪੌਲੁਸ ਨੇ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦਾ ਇਕ ਲੇਖਕ ਹੈ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਕਿਉਂਕਿ ਜਗਤ ਦੇ ਉਤਪਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਅਣਡਿੱਠ ਸੁਭਾਓ ਅਰਥਾਤ ਉਹਦੀ ਅਨਾਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਈਸ਼ੁਰਤਾਈ ਉਹਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ’’ (ਰੋਮੀਆਂ 1:20)। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਹੱਥ ਦੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, ‘‘ਤਾਂ ਭੀ ਉਹਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਾਖੀ ਨਾ ਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹਨੇ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਅਰ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਅਤੇ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਅਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕੀਤਾ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 14: 17)। ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਬਿਨਸਨ ਕਰੂਸੋ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਉਜਾੜ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਕੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਬਚਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਟਾਪੂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉਸ ਟਾਪੂ ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸ਼ਤੀਰ ਅਤੇ ਟਹਿਣੇ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਉਸ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਟਹਿਲਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਰੇਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਝੱਟ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਿਚੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ: ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਰੂਸੋ ਉਸ ਮਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਟਾਪੂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਲਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਟਾਪੂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਉਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਟਾਪੂ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਟਾਪੂ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ, ਅਖੀਰ ਇਕ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਦਾਮੀ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਓਸੇ ਦਿਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਵੀਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਰੋਬਿਨਸਨ ਕਰੂਸੋ ਵਰਗੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਤੀ, ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਜੀਵ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਜੇ ਕਰੂਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੂਰਖ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਤਰਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢੀਏ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਜਾਂ ਇਹ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਇਕ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਇਸ ਭੌਤਿਕ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈ, ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਯਕੀਨੀ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਰੇਡੀਓ ਕਿਸੇ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਦੂਜਾ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਚਰਜ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਉਹ ਤਰਕ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਬ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲੋਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਇਕ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਵੀ ਵੱਧ ਉਲਝਣ ਭਰੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਉੱਪਰਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕਮੀ ਜਿਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨੈਤਿਕ ਅੰਤਹਕਰਣ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਅੰਤਹਕਰਣ ਐਨਾ ਸੁਚੱਜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰੋ। ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਚਰਜ ਬਣਤਰ ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਕ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘‘ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਸ ਸੀ। ਇਹ

ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵਧੀਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕਈ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਵਧ ਕੇ ਫੈਲ ਗਏ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਈ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ ਵਧ ਕੇ ਫੈਲ ਗਏ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜੀਵ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਏ।'

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਫਜ਼ੂਲ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵਿਹਾਰ, ਉਹਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਤਾਬਕ ਜੀਵਨ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਆਇਆ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਆਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰੇਡੀਓ ਕਿਸੇ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾਲ ਬਣਿਆ, ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਤਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ।

ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖਾਣਾ ਨਾ ਖਾਓ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਰ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟਾਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਥਕਾਵਟ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ ਪੈ ਜਾਓਗੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣਾ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਤੀਜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁਰਖ ਉਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਜਦ ਔਰਤ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ। ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਔਰਤ ਨਾਲੋਂ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤ ਆਦਮੀ ਨਾਲੋਂ; ਪਰ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਣ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ-ਭਾਵ ਇਹ ਸਭ ਸਿਰਫ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਮਝ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ

ਜੀਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਨਿਚੋੜ ਅਸੀਂ ਤਰਕ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਬਾਈਬਲ ਓਸੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘‘ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਉੱਤੇ ਅਰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਬਣਾਈਏ...’’ (ਉਤਪਤ 1:26)। ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘‘ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਉੱਤੇ ਉਤਪਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਉੱਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਉਤਪਨ ਕੀਤਾ। ਨਰ ਨਾਰੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫੁਲੋਂ ਅਰ ਵਧੋਂ ਅਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਰ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਰ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਘਿਸਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ’’ (ਉਤਪਤ 1:27, 28)। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਮਾਨਤਾ, ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਜਿਆ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹਨ।

ਤਰਕ ਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਗ ਦੇ ਅਸੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ‘‘ਤੈਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗ ਰਚੇ, ਤੈਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਰਚਿਆ। ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਭਿਆਨਕ ਰੀਤੀ ਤੇ ਅਚਰਜ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਅਚਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਇਹ ਖੂਬ ਜਾਣਦੀ ਹੈ’’ (ਜ਼ਬੂਰ 139: 13, 14)।

ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਜਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਰ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੀ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਚੋੜ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਿਆ ਹਾਂ ਹਰ ਕੌਮ ਅਤੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।’’

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ, ਉਸ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਭਾਅ, ਉਸ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰੀ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਦੇਹ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢੋਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਜੀਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ-ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਤੇ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਜੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਐਨਾ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਆਖਦੀ ਹੈ, “ਮੂਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਭਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ” (ਜ਼ਬੂਰ 14: 1)।

ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਨਿਆਂ ਲਈ ਬੁਲਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਭ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗੇਗਾ ਜੋ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਲਈਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਥੋਂ ਕੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਦਾ, ਉਹ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਚਨ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਓਹੀ ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਵੇਗਾ” (ਯੂਹੰਨਾ 12: 48)।

ਸਭ ਤੋਂ ਅਚਰਜ ਸੱਚਿਆਈ ਜੋ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਬਾਈਬਲ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਬਣਾ ਕੇ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਨ, ਤਾਰੇ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਸਿਰਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਨੰਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਇੰਜੀਲ (ਖ਼ੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ) ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਕੇ, ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਕਰਾਰ, ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 5; ਗਲਾਤੀਆਂ 4: 6)। ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋ!

ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅੰਤਿਕਾ 1 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ)

1. ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨ-ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਕੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
2. “ਕੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ?” ਸਵਾਲ ਐਨਾ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਕਿਉਂ ਹੈ?
3. ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਿਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
4. ਪਹਿਲਾ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?
5. ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?

ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਜਾਂ ਸੰਯੋਗ

ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਟੇਟ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਡਾਕਟਰ ਏ. ਕ੍ਰੋਸੀ ਮੌਰਿਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਹਰ ਮਕਸਦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ ...। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਤਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦਸ ਫੁੱਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੁਝ ਫੁੱਟ ਹੋਰ ਡੂੰਘੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਆਕਸੀਜਨ ਜਾਂ ਵਨਸਪਤੀ ਨਾ ਮਿਲਦੀ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਚੌੜੀ ਘੰਟੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇਜ਼ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਜੇ ਹੋਵੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਫਰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਰ, ਘਣਤਾ, ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ, ਸਭ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਹੀ ਹਨ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਬੜਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ...।

ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ, ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਤਰਤੀਬਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਦਸ ਲੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਘਟਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ...। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੰਯੋਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ...। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਜੂਬਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਹਨ। ਉਸ ਸਰਵਉੱਚ ਜੀਵ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਅਸੀਮ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏ. ਕ੍ਰੋਸੀ ਮੌਰਿਸਨ, *ਸੈਨ ਡੇਵਿਡ ਨਾਟ ਸਟੈਂਡ ਅਲੋਨ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਫਲੈਮਿੰਗ ਐਂਡ ਰੇਵਲ ਕੰ., 1944), 94, 95; ਬੈਟਸੈਲ ਬੈਰਟ ਬੈਕਸਟਰ, *ਆਈ ਬਿਲੀਵ ਥਿਕਸ ...* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁੱਕ ਹਾਊਸ, 1971), 66 ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ।